

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Waterlelie, water, waterlicht

---

1 maximumscore 2

- voorstelling (een van de volgende): 1
  - (alledaagse leven) De voorstelling van een haven met (rokende) schoorstenen en kranen / een industriegebied en/of een zonsopgang in een verder weinig aantrekkelijke omgeving is een te onbelangrijk / alledaags / weinig verheven onderwerp (in tegenstelling tot een bijbels, mythologisch, historisch onderwerp).
  - (onderwerp nauwelijks te zien) De voorstelling wijkt af van academische (klassieke) stadsgezichten / landschappen, omdat het onderwerp (de haven) nauwelijks te zien is.
  - (aandacht gericht op het onbelangrijke) De voorstelling wijkt af van academische (klassieke) stadsgezichten / landschappen omdat de aandacht uitgaat naar onbelangrijke zaken zoals een bootje op het water en de zonsopgang.

- vormgeving (een van de volgende): 1
  - (penseelstreek) Door het geheel van grove (losse) penseelstreken lijkt het schilderij een impressie / (voor)studie / niet af (en daarmee is het voor de Academie geen volwaardig schilderij).
  - (kleurgebruik) De verschillende tinten grijs, blauw, oranje geven een indruk / impressie weer van een moment / van wat de schilder op een bepaald moment ziet / ervaart en niet wat hij weet/kent (en zijn volgens de Academie niet klassiek of realistisch genoeg).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 3

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- Een vijver met waterlelies ziet er op verschillende momenten (van de dag / het jaar) en/of bij verschillende (weers)omstandigheden steeds anders uit en dat is van belang / een bron van inspiratie voor een schilder die een impressie van de natuur wil geven 1
- twee van de volgende voorbeelden: 2
  - Het water in een vijver (met waterlelies) is voortdurend in beweging.
  - De kleur van water verandert bij verschillende weersomstandigheden / als er meer of minder licht is gedurende de dag.
  - Het wateroppervlak weerspiegelt licht/lucht.
  - De waterlelies drijven in steeds wisselende vormen / plekken op het water.
  - De groei / bloei van waterlelies verschilt voortdurend (meer en minder kleur, open en gesloten).
  - Het wateroppervlak kan troebel (of doorzichtig) zijn.

Opmerking

Als één juist voorbeeld wordt gegeven, 1 scorepunt toekennen.

3 maximumscore 3

drie van de volgende voordelen:

- (formaat) Het grote atelier biedt ruimte aan schilderijen van zo'n groot formaat (buiten op grote doeken schilderen is lastig, omdat ze bijvoorbeeld wind vangen).
- (bescherming) Het maken van zulke grote schilderijen kost veel tijd en dan biedt het atelier bescherming (mag niet nat/vies worden).
- (meerdere werken) Monet werkte aan meerdere schilderijen tegelijkertijd (er staan er meer opgesteld in zijn atelier) en zo kon hij meer werken kwijt / versies vergelijken.
- (materiaal) Monet heeft in een dergelijk groot atelier veel materiaal direct bij de hand.
- (droogtijd) Olieverfschilderijen hebben een lange droogtijd. Het atelier biedt dan voldoende ruimte en bescherming om de doeken te laten drogen (buiten kost dat veel tijd en zijn de schilderijen kwetsbaar).
- (afstand nemen) In het grote atelier kan Monet de schilderijen lange tijd goed van een afstand bekijken (buiten is dat mogelijk moeilijker).

per juist voordeel

1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>4 maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is geen horizon of waterkant zichtbaar (waardoor de ruimte oneindig / onbegrensd lijkt). – De verschillende verflagen zijn heel dun aangebracht (waardoor een suggestie van diepte / doorzicht / transparantie wordt gewekt). – De leliebladeren zijn (in sommige delen) sterk verkort weergegeven (en dit suggereert diepte). – Het vele blauw en/of de witte wolkerige vlekken roepen associaties op met de (weerkaatsing van) hemel / lucht (picturale ruimte). – De vijver wordt aan alle kanten door het kader afgesneden waardoor de ruimte zich buiten het kader lijkt uit te strekken (oneindig lijkt). – De vele losse toetsen / draaiende penseelstreken, waarin de blik eindeloos rondwaalt / weinig houvast vindt (dragen bij aan de indruk van ruimtelijkheid). <p>per juist antwoord</p>		1
<p>5 maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De schilderijen zijn (bijna wandvullend) in (een) ovale ruimte(s) gehangen, waardoor de suggestie van een aquarium / vijver ontstaat waarin de beschouwer zich bevindt. – De schilderijen zijn volledig rondom de beschouwer heen geplaatst, waardoor je de schilderijen 360 graden om je heen ervaart (zoals een panorama op ooghoogte). – De (resterende) ruimte is geheel wit en dat draagt bij aan het effect van ruimtelijkheid. – Het licht is (wit) zacht / diffuus (geen spotjes, geen gekleurd licht) zoals diffuus daglicht, wat bijdraagt aan het gevoel van ruimtelijkheid. – De ruimte is uitsluitend ingericht met deze serie schilderijen (er hangen geen andere werken), waardoor de beschouwer zich volledig kan focussen op deze werken / de beschouwer niet wordt afgeleid. <p>per juist antwoord</p>		1
<p>6 maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de snelle expressieve penseelvoering / toets – de sterke abstrahering, het werk van Monet is bijna abstract – de indruk van oneindigheid – de enorm grote formaten (breed, liggend) – de verschillende (deels transparante) verflagen <p>per juist aspect</p>		1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

twee van de volgende aspecten:

- De mensen dragen hun spullen hoog / naast hun hoofd (om ze droog te houden).
- De mensen hebben gewone kleren aan in het water (en geen zwemkleding).
- Alleen de bovenlichamen van de mensen zijn zichtbaar (alsof hun onderlichaam zich onder water bevindt).
- Rond de geklede mensen zie je golven / water kabbelen.

per juist aspect

1

8 maximumscore 4

- Het werk lijkt plat (twee van de volgende): 2
  - doordat de figuren zichtbaar op plakbandjes getekend zijn, waardoor de vlakheid van de wand wordt benadrukt (en de suggestie van de ruimtelijkheid ontkracht).
  - door het grote oppervlak van de muur, die zichtbaar blijft als muur, en daardoor plat lijkt (zoals te zien op figuur 3).
  - door het piepkleine formaat van de tekeningen op de plakkertjes, waardoor die alleen maar kleine stipjes op een muur lijken.

Opmerking

Als één juist antwoord wordt gegeven, 1 scorepunt toekennen.

- Het werk lijkt ruimtelijk (twee van de volgende): 2
  - door de bovenste figuren die kleiner zijn getekend, waardoor het lijkt dat ze verder weg / meer in de verte staan (zoals te zien is op figuur 3).
  - door de driehoekscompositie waarin alle figuren (in het midden dichtbij elkaar) geplaatst zijn (suggestie van lineair perspectief).
  - door de licht-donkercontrasten en/of de schaduwwerking in de figuren zelf.
  - doordat de figuren allemaal vanuit hetzelfde hoge standpunt zijn getekend (en door de ellipsen van kringen in het water), waardoor de vlakke witte wand een ruimtelijk wateroppervlak lijkt.
  - door de ellipsen van kringen in het water, waardoor de vlakke witte wand een ruimtelijk wateroppervlak lijkt.

Opmerking

Als één juist antwoord wordt gegeven, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- voorstelling (een van de volgende): 1
  - Het beeld van mensen die met hun dagelijkse kleding aan het water in lopen / door overstroomd gebied lopen, doet denken aan een watersnoodramp en/of een overstroming, wat kan leiden tot verdrinking/verdwijning.
  - De (mens)figuren zijn heel klein weergegeven / lijken stipjes in een groot wit veld en dat doet denken aan de nietigheid (vergankelijkheid) van de mens.
- vormgeving (een van de volgende): 1
  - Door de stukjes plakband kun je alle figuren zomaar weghalen/ verwijderen en dat doet denken aan de kwetsbaarheid / vergankelijkheid van de mens.
  - Het werk is een tijdelijke compositie (die steeds opnieuw gemaakt kan worden) en dat doet denken aan de tijdelijkheid van ons verblijf op aarde.
  - De lijntjes zijn heel dun / de figuurtjes zijn heel fijn getekend, waardoor ze vaag lijken / waardoor ze lijken te verdwijnen.

10 maximumscore 3

- droomachtig (twee van de volgende): 2
  - De nevel en de wolken doen denken aan droomvoorstellingen.
  - De flarden doen denken aan fragmenten waaruit een droom bestaat.
  - De blauwe kleur is onwerkelijk in de stad en doet denken aan een sterrennacht.
  - De schemering / het schaarse licht doet denken aan een dromerige sfeer.

Opmerking

Als bij 'droomachtig' één juist voorbeeld wordt gegeven, 1 scorepunt toekennen.

- beklemmend (een van de volgende): 1
  - Door de licht- en nevelgolven boven de mensen te laten stromen ervaar je als bezoeker het effect van onder water zijn / gevaar van overstroming (verdrinking).
  - Het blauwe licht kan kil en koud overkomen en daardoor beklemmend aanvoelen.
  - De flarden nevel kunnen de associatie oproepen met schadelijke gassen / stoffen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- ondersteunt: Door op het plein te lopen / ogenschijnlijk onder water te lopen, en te ervaren (beleven) tot waar het water(oppervlak) kan komen, word je bewust gemaakt van de gevolgen van een overstroming / watersnoodramp. (Door dit via een spectaculaire kunstinstallatie te doen, trekt dit mensen en zijn mensen op een andere manier betrokken dan via voorlichting of via het nieuws.)
- ontkracht: De installatie is veel te esthetisch / poëtisch / dromerig om de mensen echt te doen beseffen wat de gevolgen zijn van een mogelijke overstroming. De kunstinstallatie is spectaculair, maar maakt de mensen niet echt bewust

1

1

Doop in de Jordaan

---

12 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het hoofd van Christus is het midden van de voorstelling.
- De figuren aan weerszijde van Christus buigen naar Hem toe / kijken naar Christus.
- Johannes houdt zijn hand boven het hoofd van Christus.
- De palmboom buigt / palmladeren buigen naar Christus toe.
- Christus kijkt als enige de beschouwer aan en/of het hoofd van Christus is als enige frontaal geplaatst.
- Het hoofd van Christus vormt de top van de rivier / een decoratief vlak (alsof het hoofd op een sokkel staat).

per juist antwoord

1

13 maximumscore 2

De ruimte is (twee van de volgende):

- (ondiep) De achtergrond is leeg en/of het water is als een plat vlak weergegeven en/of de figuren zijn (relatief) vlak.
- (niet realistisch) (Delen van) de figuren zijn schematisch / lineair weergegeven en/of niet logisch zoals de vleugels van de engelen (waarbij een zijaanzicht wordt gecombineerd met een bovenaanzicht).
- (één plan) De figuren (en boom en oever) staan naast elkaar op één plan.
- (stapelings) De engelen en/of de palmladeren zijn gestapeld (boven elkaar) weergegeven.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
14	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende symbolen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – het hoofd in de hemel (God) – de duif (Heilige Geest) – de stralen die uit de hemel komen (hemels licht) – de kruisvorm in het aureool van Christus (het Latijnse kruis, het lijden van Christus) – de handgebaren van Christus (zegenen, spreken) 	
	per juist symbool	1
15	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (individueel) Hoei's figuren hebben meer persoonlijke trekken door de opvallende haardracht en/of door de kenmerkende kleding zoals de mantel van Johannes dan de figuren van Pisano. – (anatomie) Christus in de rivier is levensechter weergegeven door het deels zichtbaar laten van de anatomie van het naakte lichaam, terwijl bij Pisano alleen het hoofd van Christus zichtbaar is. – (levendige golfslag) de voorstelling van stromend water is door de verschillende golfvormen / levendige lijnen levensechter weergegeven dan de bijna horizontale / schematisch aangeduide golven van Pisano. – (meer levensechte handeling) De Johannes van Hoei knijpt zijn mantel dicht (die anders open zou vallen of het water zou raken) en dat is levensechter dan (de veel te lange rechte baan stof van) de mantel van Johannes van Pisano. – De engelen van Hoei verdringen zich / buigen ver naar voren en zijn daardoor meer betrokken bij de gebeurtenis dan de wat stijve / stramme / rechte figuren van Pisano. 	
	per juist antwoord	1
16	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De mensen die gedoopt worden zijn helemaal naakt (de billen zijn zelfs te zien). – Bij de gewone mensen ontbreken de aureolen. – De omstanders staan gewoon met elkaar te praten (zijn niet zo onder de indruk). – Bijbelse figuren zoals God en/of engelen ontbreken. – Stralen vanuit de hemel ontbreken. 	
	per juist aspect	1

Vraag	Antwoord	Scores
17	<p>maximumscore 2</p> <p>De volgende aspecten van de voorstelling dragen bij aan het vloeiend overlopen van scènes (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de doorlopende rand / grond / vloer waarop de figuren geplaatst zijn en alle scènes verbindt – boompjes / planten waarvan de takken naar beide scènes reiken en/of waarvan de stam van de linker- naar de rechterzijde slingert / buigt – de (om)draaiende beweging van de figuren (alsof de figuren zich naar de volgende scène keren) – twee dezelfde figuren die met de rug naar elkaar toe staan (alsof dezelfde figuur dan in de volgende scène ‘meespeelt’) 	
	per juist aspect	1
18	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De oorspronkelijke basisvorm (in was) is verfijnd / met veel details / veel fraaie tekening vormgegeven. – Het enorme doopvont is gegoten uit één stuk. Het risico dat deze grote ronde vorm (met veel hoog reliëf / uitstekende delen) stukgaat, is groot. – Het gieten van een basisvorm met veel fijne details / tekening is heel complex / moeilijk (in verband met het verwijderen van de mal). 	
	per juiste reden	1
19	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: In de middeleeuwen was de naam van een kunstenaar / edelsmid vaak niet bekend / deed de persoon er niet toe, omdat het werk van kunstenaars gezien werd als werk voor God en/of omdat de maker en zijn werk volledig in dienst stonden van de religieuze opdracht/taak.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Stil water

---

20 maximumscore 3

drie van de volgende kenmerken:

- het (zuivere) gebruik van moderne materialen zoals staal en glas
- de strakke vorm / geometrische vormen (rechthoeken)
- het zichtbaar laten van de constructie, zoals de pilaren, glaswanden, wanden van marmer (de constructie is niet verborgen achter andere materialen)
- de open / heldere (luchtige) structuur
- geen versiering en/of sobere toepassing van decoratieve natuursteen (marmer)
- het gebouw lijkt door het vele wit / water te zweven / licht

per juist kenmerk

1

21 maximumscore 1

Het paviljoen lijkt lichter (minder zwaar) / lijkt te zweven / lijkt te drijven op het water (doordat de indruk wordt gewekt dat het water onder de stenen, en daarmee onder het paviljoen doorloopt).

22 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De wanden zijn vrijstaand (hebben geen dragende functie) en zijn iets verschoven (of haaks) ten opzichte van elkaar in de ruimte geplaatst, waardoor er geen gesloten ruimtes (met een bepaalde functie) zijn en/of waardoor de ruimtes in elkaar overvloeien.

of

De (buitenste) wanden zijn ver naar binnen geplaatst, waardoor het dak uitsteekt (grote overstek). Daardoor vloeien binnen- en buitenruimte in elkaar over.

Vraag	Antwoord	Scores
23	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (vlak) de grote muurvlakken en/of het ontbreken van decoratie – (vorm) het gebruik van strakke / rechthoekige / geometrische vormen – (horizontaal) overwegend horizontale bouw / plat dak – (ruimte, structuur) openingen in de wand en/of open kaders (zorgen voor een open structuur) – (ordening, ritmiek) het verspringen van vlakken / vormen ten opzichte van elkaar <p>per juist aspect</p>	1
24	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Bij Mies van der Rohe hebben de waterbassins een esthetische functie en/of versterken de waterbassins ruimtelijke / esthetische effecten, terwijl bij Barragan de waterbassins een praktische functie hebben als verkoeling / zwemwater / drinkwater (voor de paarden).</p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – het gebruik van warme kleuren zoals oranje en/of roze en/of paars – de poortachtige openingen en/of arcades (verwijzingen naar de haciënda's) – aflopend dak (in ander materiaal) – het minder strenge waterbassin en/of het waterbassin met een aflopende vorm en fontein (paradijslijk, oase) <p>per juist voorbeeld</p>	1
26	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (coulissewerking, kadrering) De grote geometrische muurvlakken met openingen daartussen werken als coulissen / kaders en maken composities spannend (zorgen voor spanning, drama). – (ontbreken van versiering) De sobere ruimtes / lege muren / onversierde muurvlakken zorgen dat het bonte patroon van de jurk en/of de levendige modellen goed tot hun recht kom(t)en. – (kleur) De roze, oranje (paarse) kleurvlakken vormen een aantrekkelijk contrast met de zwarte jurk / de jurk met het bonte patroon en/of de (deels) zwarte tassen van de modellen. – (textuur) Tegen de ruwe / harde muren komt de gladde / soepel vallende stof goed naar voren. <p>per juist antwoord</p>	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolkend water

27 maximumscore 3

drie van de volgende aspecten:

- een groot gat in de vloer
- het (zwarte) water in het gat
- het (heftig) bewegende water
- de draaikolk (die naar beneden stroomt)

per juist aspect

1

28 maximumscore 2

twee van de volgende redenen:

- Door het zwart zie je de bodem niet meer.
- Door het zwart zie je er niets meer doorheen.
- Het zwart maakt het (vreemde) gat optisch (nog) groter.
- Het zwarte water kan associaties oproepen met vervuild / modderig water.
- Het zwart versterkt het neerwaartse (zuigende) effect.

per juiste reden

1

29 maximumscore 3

drie van de volgende argumenten:

- Buiten in het park (zo dicht bij de rivier) wordt *Descension* niet onmiddellijk als kunstwerk ervaren, maar eerder als een (bijzondere) vijver en/of afwatering, en binnen in een galerie / museale omgeving wordt *Descension* ervaren als een kunstwerk (dat gaat over angst of dreiging).
- Buiten in het park leidt een pad je geleidelijk naar *Descension* en dat is niet zo verrassend. Binnen in de galerie word je opeens met het werk geconfronteerd en dat kan verontrustend / beangstigend zijn.
- Buiten heeft *Descension* een natuurlijke kleur / is het water kleurloos en dat is minder bedreigend dan in de galerie waar het water zwart is.
- Buiten staat er een hek om *Descension* en kun je zonder gevaar dicht bij het werk / de kolkende watermassa komen. Binnen in de galerie ontbreekt het hek en moet je het kunstwerk voorzichtig naderen, voelt de situatie onveilig (je zou er zo in kunnen vallen).

per juist argument

1

Vraag	Antwoord	Scores
30	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • een van de volgende bedoelingen: <ul style="list-style-type: none"> – Kapoor bedoelt dat <i>Descension</i> weliswaar van vloeibaar materiaal is (geen vaste vorm heeft), maar desondanks te vergelijken is met een traditionele sculptuur gemaakt van brons, marmer of steen (maar dan in de vorm van een neerwaartse spiraal). – Kapoor bedoelt dat een sculptuur, zoals zijn draaikolk, veel verschillende verschijningsvormen kan hebben als het gaat om materiaal, vorm en richting (neerwaarts). 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een van de volgende verklaringen: <ul style="list-style-type: none"> – Kapoor wil op deze manier duidelijk onderscheid maken tussen een natuurlijke draaikolk (natuurverschijnsel) en een kunstwerk in de vorm van een draaikolk met een specifieke betekenis (of die betekenis nu gaat over de functie van kunst of over een dramatische gebeurtenis). – Kapoor wil benadrukken dat hij (op de eerste plaats) een beeldhouwer is en zijn werk ook graag op die manier wil beschouwen (dus als beeldhouwkunst, als een driedimensionaal object). 	1
31	maximumscore 2	
	twee van de volgende:	
	<ul style="list-style-type: none"> – (wie)rook die opstijgt en daarmee met de aanwezigheid van God – een goddelijke (gewijde) sfeer – hemelvaart / de ziel van Christus en/of de ziel van een gelovige die opstijgt naar de hemel – de gebeden van de gelovigen die opstijgen naar de hemel 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

32 maximumscore 2

- (bedoeling) De journalist bedoelt dat het kunstwerk aanzet tot een andere kijk op / een verhalende blik op / een romantische interpretatie van de omgeving 1
- (interpretatie) Een goede interpretatie verbindt één of meer beeldende aspecten met een verhalende interpretatie / symboliek 1

Voorbeelden van goede interpretaties zijn:

- Het kunstwerk verschijnt door de rode coating als een rode bal aan de horizon, verandert daardoor de gewone lucht in een romantische lucht zoals een gloeiende zonsondergang.
- De rode schotel weerspiegelt de (wolken)lucht en verschijnt daardoor als een wolk die / als een gezicht dat rimpels in het water blaast.

Opmerking

Maximaal 1 scorepunt toekennen voor een juiste bedoeling en maximaal 1 scorepunt toekennen voor een goede interpretatie.

Bronvermeldingen

afbeelding 1	Claude Monet, <i>Impression, soleil levant</i> , 1874, Musée Marmottan Monet, Parijs https://nl.wikipedia.org/wiki/Impression,_soleil_levant#/media/File:Claude_Monet,_Impression,_soleil_levant.jpg
afbeelding 2	Claude Monet, <i>Les, Nymphéas: Matin</i> , 1915-1926 Paris, musée de l'Orangerie © RMN-Grand Palais / Michel Urtado, http://www.musee-orangerie.fr/fr/oeuvre/les-nympheas-matin
afbeelding 3	Claude Monet, <i>Les, Nymphéas: Les Nuages</i> , 1915-1926 Paris, musée de l'Orangerie © RMN-Grand Palais / Michel Urtado, http://www.musee-orangerie.fr/fr/oeuvre/les-nympheas-les-nuages
afbeelding 4	detail uit Claude Monet, <i>Les, Nymphéas: Matin</i> , 1915-1926 Paris, musée de l'Orangerie © RMN-Grand Palais / Michel Urtado, http://www.musee-orangerie.fr/fr/oeuvre/les-nympheas-matin
afbeelding 5	Claude Monet, <i>Les Nymphéas</i> , zaaloverzicht van Musée de l'Orangerie, Parijs, https://nl.wikipedia.org/wiki/Mus%C3%A9_de_l'Orangerie#/media/File:Claude_monet,_Ninfee_e_Nuvole,_1920-1926_(orangerie)_00.jpg

afbeelding 6 en 7	Claire Harvey, <i>Sticky Water</i> , 2015, details, https://claireharvey.net/imagegallery.html
afbeelding 8 en 9	Studio Roosegaarde, <i>Waterlicht</i> , 2015, Museumplein Amsterdam, https://www.studio Roosegaarde.net/project/waterlicht
afbeelding 10	Bonanno Pisano, detail van bronzen deur, 1180, Duomo Santa Maria, Pisa https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brogi,_Giacomo_(1822-1881)_-_n._3457_-_Pisa_-_Cattedrale_-_Antica_porta_in_bronzo_-_Bonanno.jpg
afbeelding 11-15	Reinier van Hoei, doopvont, 1107, Sint Bartholomeuskerk Luik, https://nl.wikipedia.org/wiki/Reinier_van_Hoei
afbeelding 16	Ludwig Mies van der Rohe, Duits paviljoen, 1929, Barcelona https://divisare.com/projects/338931-ludwig-mies-van-der-rohe-maciej-jezyk-barcelona-pavilion#lg=1&slide=0
afbeelding 17	Ludwig Mies van der Rohe, Duits paviljoen interieur, 1929, Barcelona http://www.urbansplatter.com/2014/11/architectural-gem-barcelona-pavilion-barcelona-spain/
afbeelding 18	Ludwig Mies van der Rohe, Duits paviljoen, 1929, Barcelona https://divisare.com/projects/338931-ludwig-mies-van-der-rohe-maciej-jezyk-barcelona-pavilion#lg=1&slide=0
afbeelding 19	detail van de vloer van het Duits paviljoen, 1929, Barcelona https://i.pinimg.com/736x/32/10/7b/32107b2d2d062a490b77105a17414453--cereal-magazine-interior-exterior.jpg
afbeelding 20	Luis Barragan, La Cuadra San Cristobal, 1968, Mexico City http://www.cgarchitect.com/2015/10/cuadra-san-cristobal
afbeelding 21	Luis Barragan, La Cuadra San Cristobal, 1968, Mexico City http://i2.wp.com/www.architravel.com/architravel_wp/wp-content/uploads/2015/11/Cuadra-San-Cristóbal_main.jpg?fit=1000%2C750
afbeelding 22	Luis Barragan, La Cuadra San Cristobal, 1968, Mexico City https://www.dearchitect.nl/architectuur/nieuws/2016/07/verslag-mexico-reis-2-de-magie-van-barragan-101115493
afbeelding 23	Hacienda San Jose, Yucatan, Mexico, https://es.m.wikipedia.org/wiki/Archivo:Casa_de_m%C3%A1quinas.JPG
afbeelding 24	Nine West, voorjaarscollectie 2016, La Cuadra San Cristobal, Mexico City https://compramodanacional.com/2016/10/la-obra-luis-barragan-escenario-e-inspiracion-moda/
afbeelding 25	Anish Kapoor, <i>Descension</i> , 2015, Galleria Continua, San Gimignano, http://www.bmiaa.com/anish-kapoor-descension-at-galleria-continua-san-gimignano/
afbeelding 26	Anish Kapoor, <i>Descension</i> , 2017, Brooklyn Bridge Park, New York, courtesy Public Art Fund, foto James Ewing
afbeelding 27	https://www.designboom.com/art/anish-kapoor-descension-brooklyn-public-art-fund-05-03-2017/ .
afbeelding 28	Anish Kapoor, <i>Ascension</i> , 2011, San Giorgio Maggiore, Venetië http://jeffdtaylor.com/post/35108144278/likeafieldmouse-anish-kapoor-ascension
afbeelding 29	Anish Kapoor, <i>Sky Mirror (Red)</i> , 2010, Kensington-Gardens, Londen http://anishkapoor.com/109/sky-mirror-red
figuur 1	Monet in zijn atelier in Giverny, https://www.nytimes.com/2016/12/02/books/review/the-story-of-claude-monets-water-lily-masterworks.html

- figuur 2 Jackson Pollock, *Autumn Rhythm Number 30*, 1950
<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/57.92/>
- figuur 3 Claire Harvey, *Sticky Water*, 2015, courtesy galerie Fons Welters, foto Gert Jan van Rooij http://www.fonswelters.nl/artists/claire_harvey/images/sticky_1_claire_harvey_galerie_fons_welters
- figuur 4 Bonanno Pisano, bronzen deur, 1180, Duomo Santa Maria, Pisa
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brogi,_Giacomo_\(1822-1881\)_-_n._3457_-_Pisa_-_Cattedrale_-_Antica_porta_in_bronzo_-_Bonanno.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brogi,_Giacomo_(1822-1881)_-_n._3457_-_Pisa_-_Cattedrale_-_Antica_porta_in_bronzo_-_Bonanno.jpg)
- figuur 5 plattegrond van het Barcelona-paviljoen https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Planta_libre-pabell%C3%B3n_de_barcelona.png
- figuur 6 isometrische tekening van La Cuadra San Cristobal
- figuur 7 Anish Kapoor, detail van *Descension*, 2015, Galleria Continua, San Gimignano
<http://homeli.co.uk/descension-black-water-whirlpool-installation-by-anish-kapoor/>

Alle bronnen zijn voor het laatst geraadpleegd op 12-07-2018.

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.